

Նախապես օրը անցնում է (բացի առաջին օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարությունները ընդունում են ամեն լրգանքով: Յայտարարությունները բաժին 2 կ, լեկլամների համար կրկնապատիկ:

ևստարականների վաճառականութիւնն
 կանոնադր առաժախսի համար ընա-
 րուած խառնուրդ մասնաժողովի անդամ-
 ներից մինն է։ Չնայելով, որ պ. Ղարի-
 բեանը հայերէն կարդալ և գրել չգիտէ,
 բայց իբրեւ նահապետական բարեխիղճ
 մարդ, ամեն կերպ իւր բարոյական ոյ-
 ժերը դրած է ամուսն այդ օրումն բոլոր
 խառնութիւնը վիճել տալու, ի պատիւ
 մեր սուրբ Գրիգոր Լուսաւորի։ Շատ
 անգամ, մեր գործակատարները չարա-
 չար զանադատուած են, որ ժամանակ
 չունեն եկեղեցի գնալու, արժեանս իբր-
 թէ իրենց «խաղէկները» կիրակի օրն
 էլ գրառախօ պէս բանեցնում են ի-
 րենց Դրանց զանազատ միանգամայն
 ուղիղ և արդարաբի կը լինէր, եթէ մնալ
 չարաթ՛ օրը մեր եկեղեցիներում մի քա-
 նի հոգի զօրծակատարներ տեսնէինք. ճի-
 միայն գործակատարներն էին եկեղեցուց
 բացակայ, այլ և նոյն խճ մեր բազմա-
 թիւն վաճառականները (բացառութիւն-
 քան ի հարկէ կան)։ Նոյ՛ն վերագրեմք,
 օւրինակ, այլ անտարբերութիւնը, և ո՛վ
 միգաւոր...

Վերախալի, մարտի 26-ին, ինչպես
պետք է արդեն յայտարարած էր, Վանք
Մոդուլո հիկեղեցիներում պէտք
էր Վանքի պատգամողների ընտրութիւն
էր՝ Յովնանեան-Մարիամեան ուսում
նական հոգաբարձուէի ընտրու
ման համար Բաշի այդ, որովհետեւ
Ստիպարեան Մոդուլո ժողովուրդն
ընտրուած նոր հիկեղեցիս պ. Տէր
Յովնանեանին չէր հաստատել, պատ
ճառով, թէ ընտրողների թիւ
էր փոքր է եղել (մասնակցութիւն
չէր)։ Նոյն օրը Մոդուլո հիկեղեցի
նմանում էր և հիկեղեցիների ընտրու
ման Ընտրուեցան թ. Միք. Շահ-Պա
ռեան, Ա. Յովնանիսեան, իւր. Բէ
թիւեան և Ն. Տէր-Վահագնեան հիկեղեցի
որոնց միաձայն պ. Բագրատ Ալի
բեան, որ լայցակալու էր ժողովուր
դից զուտ եկան մարդիկ, որոնք յայ
ն օրը եւս իրենք երաշխաւորեցին
պ. Ալիբեկեանը կընդունի հիկեղեցի

ՊԱՌԻՉ. — Մինիստրներին խորհուրդը զձեռք սենստոր բարձրագույն ատեսանի փոխարկելու ղէկբետոր Երկուշարեի ներկայացնել սենստորն: Այդ ղէկբետով բարձրագույն ատեսնին են մատնուում Բուլանժէն և առՀասարակ այն բոլոր անձերն, որոնք քննուածմամբ մեղադարար քր ճանաչուին:

Այսօր Բէլլիլուճ հարիւր հոգու համար ճաշկերոյթ էր կազմուած: Ծերակոյտի անդամ Նակէն կարդաց Բուլանժէի ճառը:

ՀԱՌՄ. — Ասամարն ու Կերէնը
իտալական զօրքերով զբաւուած
լինեն անկառանձեւի է: Մուսսա-
վայի տեղապահ զնիքի Վրոյ մի
քանի զօրաբաժիններ էլ պիտի ա-
ւելացնեն: Հարէշական գահի վը-
րայ Սենեւիքի ունեցած թեկնա-
ծութիւնն ամենաեռանդուն ա-
ւակցութիւնն է գտնուած իտալացի-
ների կողմից:

ՉՈՐՀՈՅ. — Կարկիկից գեներալ-աշիւտանտ Բօգդեմբսիի վերագալ՝ ձը պետք է նշան համարել, որ աւուրանական սահմանագծի վրայ իրերի գրույթինը խաղալ է: Աբ-գուրաքման-խան էմիրը շատ շուտով Կաբուլ է վերադառնալու:

ՊԵՏԵՐՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ
24 Մայիս 1889 թ.

Լճիցի 93¹/₄ բ, 93 բ, 93¹/₄ բ.
 Բերքի 45 բ, 80 հ, 45¹/₄ բ.
 Պարեզ 36 բ, 97¹/₂ հ.
 Գործարարական 7 բ, 44 հ, սակ.
 Մանուկ հյուսիս 148³/₂ բ, — հ, սակ.
 Իրիսար 1 բ, 12 հ, սակ.
 Բորտային դեղ 5¹/₄ հ, 6³/₄ օ.
 Պատան, անանի 5¹/₂ տոն.

1- <i>h</i> ₁	<i>z</i> <i>r</i> <i>h</i> ₁ <i>h</i> ₁	99	<i>r</i> ₁ — <i>h</i> ₁ <i>q</i> ₁ <i>h</i> ₁
2- <i>r</i> <i>q</i>		99	<i>r</i> ₁ 37 <i>h</i> ₁ <i>u</i> <i>u</i> <i>h</i> ₁
3- <i>r</i> <i>q</i>		99	<i>r</i> ₁ — <i>h</i> ₁ <i>q</i> ₁ <i>h</i> ₁
4- <i>r</i> <i>q</i>		99	<i>r</i> ₁ — <i>h</i> ₁ <i>q</i> ₁ <i>h</i> ₁
5- <i>r</i> <i>q</i>		99	<i>r</i> ₁ — <i>h</i> ₁ <i>u</i> <i>u</i> <i>h</i> ₁
6- <i>r</i> <i>q</i>		99	<i>r</i> ₁ — <i>h</i> ₁ <i>q</i> ₁ <i>h</i> ₁

Սակի զիտխառն—
 Դ թվև 1889 Ժ. Բ՝ — Կ. սակ.
 4% ամուսն. 84 Բ՝ 12 Կ. զին.
 100 Կ. 1000 Բ՝ սրահ լիւան զիտխառն Դ լիւան
 5% ամուսն.
 1-ին շրջանի 99³/₄ Բ՝ — Կ. զին.
 2-րդ 100 Բ՝ — Կ. սակ.
 3-րդ 100 Բ՝ — Կ. սակ.
 Առաջին 5% ներքին զիտխառն Դ լիւան
 ամուսն. 269¹/₂ Բ՝ — Կ. սակ.
 2-րդ 243 Բ՝ — Կ. զին.
 5% Բ՝ ընտան. 102 Բ՝ — Կ. զին.
 Սակի Բ՝ հա 1883 Կ. 1884 Ժ. 169, 147³/₄ Բ. զին.
 Բ՝ ընտ. բաղ. զարկի Բ՝ ընտ.

Ներառված է համարիչը ընթերցողը ի մայրա, թէ՛ ներառական զգայանոցի համար ավել ընթարած տեսուչ Այդ ընտրութեան մասին մեղ աւելի մանրութեան տեղեկութիւններ հաղորդելով, իմանա՞նք երբ, որ մեր բարձր հոգեւոր զգայանոցի հոգաբարձութիւնը նոր տեսուչ ընտրելով, մինչև անգամ նոր տեսչացուի անուան ճիշդ չէ իմացել:

Հայրենական ու ընտարութիւնից յետոյ նորից
հայրենիքէն է նոր ընտարիլ տեսչի ազգը
գնտոյ իմանէ ինչ, որ նրա ամուսնը Յովսէփ
հետեւն է, ճանչնալ մեծամասնութեանը
ընտարում է մեր հասարակութեան, մեր
ղպարողականն է զրական չըմաննրում է
ընտարող հոգաբարձութեանն իսկ անյայտ
է անմանիթ մի երիտասարդ, իսկ պ-պ-
Սկիդան Մանդլինեան, Արիստոտմ Յովսէփ
համեմատն էն ընտարումէ իրենց տաղանդ
ընտարութեանը շատ ետ էն միտմ—անծա-
նաթէ երիտասարդից ներքինեան զըզ-
րանեցիլ հոգաբարձութեան կատարում

բուհարկով թիւինք երեսմ է, որ Սեդ-
րակ Մանդինեանը համարաբանական
ուսումն աւարտելով, բաւականին եր-
կար տարիներ յատուկ մանկավարժա-
կան գիտութիւնը և գաաաանդութիւ-
նը ուսանելով Գերմանիայում, երկար
դասակէ հապարակում է և

ուսումը զբոլեմ են և փնտրել էին պաշտոնների վարելով և մեր մասնագիտական գործակալություն էին մշջնախառը անել ըստ իրավամասնականության անդադմաբ և զտրմաբ և անհատական պատշտելի համար համարմառած մի անձանոթ և անկառու երկտապարի հետ Նոյնդե Արիառողմ Յոկանի խնամքը, որ համալսարանական ուսումն

Կարծառած թատն տարուց աւելի է, որ իրրև հմուտ օստուցիչ և իրրև տնտուց գործում է ազգային զգրծցնկրում և պայտնի տուղ է բուհում — դա էլ անյարմար է համոմմատած մի անծանոթ և

Գնացաւ երկրասարդի հետ
Գնացաւում երբ, թէ, ինչու մեր մէջ
Գործող է լաւ ոյժերը զին առկանում,
Կալ պակասում են, գնացաւում երբ,
Թէ ինչու առաջուկ խոհուն, բան հաս-
կացող, առանց աղուկի, գործի համար
միայն գործող մարդկանց տեղը բանում
են ստեղծի պէս պարտաւոր լաշի-ջնու-
ներ, որոնք երեւց հնգրով հիւսած դավ-
անեալ պարհները զոհեմներն՝ ազդի, շը-
նորհակալութեանն են սպասում...

Որպես իմ բնթերազոր մի զապահար-
կալովէ այն մասին, թէ Ներսիսեան դրո-
ւանացի հոգաբարձուներէն ոմանք ինչ
խեղճի տէր են և ինչ հասկացողութիւն
ունին իրենց կողման և իրենց հոգաբա-
րձուներէն յանձնաւ զպրահանցի մասին
զվարձ է ասելիք որ հոգաբարձուներէն
ոմանք նորմալի տեսլին քովէ ինչ աւ-
ել և իրենց քովէն տուել են պ. Ս. Սմա-

Սպլիտի 1-ից Վնոր-Դարո-ին բաժա-
նորդ են զրուում և վճարում են 8 խու-
լի:

ՔԱՂՈՒՅՑ. — Գրառեալ ձուկ ուտելուց մահուան երկու ղէպը եղան Ոստրիկանոսկեալ պ. Վիմնիսի շնորհիւ խազարկել են քարք Էկնալմաճառնիքի խառնոթները։ Մինչև անգամ զրաւել են 9 սալ անդադար-իշացած ձուկ զանազան տեսակի, թուով 6000 հասո Ոստրիկանոթեան կարգադրութեամբ յանձնուծ են 1 բաժնի պրիսաաւի օգնական պ. Մուրադալիւն, որ ասանել տալ քաղաքից հեռու հնամեծ ամեիւով վրան օլրել են Բազմ պրիզման զօրծ յանձնուծ է միջառնի շահանք ըստիսախնդրի հաստատնե-

րկ, որանք օգտակար ղէպքից, քաղաքից դուրս վաճառանոց են բաց անում և առածովն սկսում այրելու անոթ Այդ լուրը յայտնուում է անմիջապէս: Պաշտօնակատները դատի են մատնւած: Պ. Փօլսկաստին արդեն վարձել է փերիերի ցիլիւր Յիլիկ բուն միժաղ-նում են և յարմարացնում: Զատիկից յետոյ ներկայացուցինք տալու համար Նոյն-սէն տ. Լասար ցանկութիւն է յայտնել այցելելու իւր խմբով մեզ մօտ նոյն նպատակով:

—Տեղը մեծ քանակությամբ արծաթ
են բերել, որ պիտի օգտակար Պարս-
կաստանն իրոշ կարելու Պարսից ղազմ-
իողի ղեկը իջել է: Թաւանը արժէ 2
բ. 27 կոպէկ:

—Մեր մտապորձների չհաջիւ աջ
տարի մեծ պատ պահողների թիւը աւելի
է. միւս չին մտիթեամբ մտիթածն էլ մարդ
տեսնելով զգում է—այնքան լզար են,
այն էլ 18—20 կոպ. ձեռք չէ դերսում
Այս քանի օրերն Անգրկասպեան երկր-
նորից չոգեցողով մեծ քանակութեամբ
ոչխար են բերել

Արվեստեան սառցարանները գեպի Ի-
րանը են զբաղեցնում քանակներէրի ուշադր-
ութիւնը: Այդ նպատակով մօտեւըս
Ալազիկաւեազ եկիլ են երկու ֆրան-
սիացիներ, որոնք մօտազիւ են իրենց ա-
մառնորդ ընտրելու ամբ մարդկանց, որ
անշուքի Վօնկիւնին եւ Ֆօսսին (որոնք
անհնգ կըրան սառցարաններում) ա-
նշուքողուն են: Քաղաքապետ, ի ԲԱՅ Զ-Ի

[illegible]

աստիճանով, մասերըս Վրացիականացում ապա-
սում են երկամասերը ուսում ընտանիք տե-
կին Բրինձակուն, որ մասերըս է Գեր-
մանիայից Ռուսիա եկել:

ՇՈՒՇՈՒՅ.—Մարտի 19-ին, առաջ-
տեան ժամը 11-ին, հանդուգնալ Պետ-
րոս Շանչանցի հոգեհանգիստը կատա-
րեցին շատ անհույս կերպով Վազանչե-
ցու Ամենաբարեկից եկեղեցում:

—Անցանքները արժ. Աղեքսանդր քն-
հաղդատարանացին մի խումբ տղամար-
դիկ արժաթեայ չարարաման էին ըն-
ծաղել. այժմ տեղին կանանց և օրիորդ-
ներին կողմից ևս պատրաստվել ենք:

—Պետադորոսի քաղաքացիները, «Բ.
Կ. 3-ի» հաղորդելով, հասարակական ան-
դորոսները խանդավառում համար չորս
օրուայ քանոսարկութեան է դատարար-
ուում:

ՄՈՂՈՒՅ.—Վատագած հերն ար-
ձակ համարձակ չըլում են քաղաքիս
մէջ և բառակալին վնասներ հասցնում:
Ուրիշ քաղաքներում աշխատում են ո-
չընչապիսի թափառաչիլի փողոցային
հերնին, սակայն այստեղ այդպիսի բա-
ների վրայ ուշք դարձնող «Աստուած
տայ»:

—Քաղաքից երեք վերստ հեռու գրա-
նուղ «Терекань станция»-ում այս եր-
կու օրս մի շատ անտեսիլ եղեանդոր-
ծութիւն պատահեց: Անցալա չարագործ-
ները գլխով մանում են մի կողակի
ստուն և դարբնի մուրճերի հարուստե-
րով սղանում են երկու մարդու և տան-
տիկնոջը: Ասում են, սպանութիւնը կա-
ղապարաւ նպատակով է եղել: Չարա-
կործները գլխով մանում են և յնած
մասնակի մուրճով մարդոց այնպէս հա-
րուածում, որ խեղճերի ուղեղները ար-

նով մին ցրում է, ապա տանտիկնոջ
են չարաբուծ, որպէս զի փողերի տե-
ղը ցոյց տալ. սակայն երբ չեն հա-
նում իրենց նպատակին, նրան ևս մուր-
ճի մէջ հարուածով կենսադուրի են ա-
նում:

—Նգանակները թէ են տաքացան, տա-
կայն մերթ անձրեւ և մերթ քամին չեն
թողնում ժողովրդին աչք բանալու:
Այս տարի Մոլդովիում վաղուց չտես-
նում ցուրտը բառակալին վնասներ
հասցրել: Ամեն կողմից դանդաղանք է
լուում խեղճ գիւղացիներին՝ իրենց ա-
նասուններին զրկուելու մասին:

Գեօկայի գաւառի Չալարիի գիւ-
ղում կալանաւորել են Սերիբից փա-
խուտական Դոսա-Մամէզ-Մուրապի-օղ-
լի աւաղակին: Նա խոստովանուել է ա-
մեն ինչ և յայտնել է, որ ոչ մի կողո-
պուտի չէ մասնակցել: Հայտն միայն
հաստատուն տեղ չունենալով, աստանդա-
կան կեանք է վարել: Սակայն նա,
«Կա. 3-ի» ասելով, մի քանի հարցերի
պատասխան չէ տուել:

ՉԱՐՉՈՒՅ. մեզ հաղորդում են, որ
մարտի 19-ին սարսափելի փոթորիկ է
պատահել այստեղ: Նոյն օրը ուսուց
թատրոնում ներկայացում են տալիս և-
ղել. բայց թատրոնի կառույցը քանդուել
է ժողովրդին աչ ու սարսափի մէջ ձը-
ղում: Թէ և զգալի վնաս է եղել—տե-
ղանքում է թղթակցել:—բայց բոլորն
էլ կը յիշեն այդ սարսափելի գիւղերը:
Ասում են, որ ոչ այդպիսի հոգ է պա-
տահել այստեղ և ոչ այդպիսի անձրեւ:

—Միշտ այժմ Ամու-Կարիս գետը
շատ բարակ էր և ջուրն էլ պղտոր.
բայց աշա մի շարաթ կը լինի, որ գե-
տը սկսել է վարարել: ջուրը պղտորել.
գետը խիստ միմայել է և օր օրի վրայ
սեւիկ և սեւիկ միմանում է:

ՄԵՆ-ՎԱՐՈՒՅ.—Մարտի 19-ին
անտեսիլ ենք և զրա հետ բնակալը
վերջերումս բառական զոհեր տարաւ:
Սկզբից անքան փոստագուր չէր, բայց
ներկայ ամսում կղանակները փոփոխու-
թեան պատճառով սկսաւ մակապու դառ-
նալ երկխաների համար: Նգանակները
փոփոխական են. մերթ ձիւն, մերթ
անձրեւ է տեղում, ապա արև և ամպ-
մած երկինք:

—Մօս մի ամիս է, որ մեր գիւղա-
ցիներին հասարակական վճուղ ընտ-
րուած մի աւանանքին յանձնաժողով
կարգու կանոնի տակ է դնում մեր
գիւղի ծխերը, որի համեմատ ևս պիտի
հողերի բաժանում լինի: Կան մարդիկ,
որոնք 2—3 ծուխ են դնում՝ նայելով
ընտանիքի բազմամարդութեան, որի
համեմատ էլ հող պիտի ստանան, իսկ
կան, որոնք կէս ծուխ, բայց սա հաս-
տատ է, որ ամենքն էլ հող պիտի ունե-
նան:

Սկզբից անպէս էր, որ ծխերից շատերը
հող չունէին, բայց համեմատելով հա-
մեմատը ծխի և հողի հարկը միասին էին
տալիս, իսկ միւսները՝ միայն, ուստի
հողը—կամ շատ քիչ—ծխական հարկ
էին տալիս և ոչ ոք հանդիմանքը մի-
գործարարների դուռ էր բաց անում:

Այժմ յայտնվեց, որ ժողովրդի մէջ
դաւիղարարները չեն պատահել, հարձիւ
կանոնաւոր հողաբաժանութեան: Այս
հարցը մեր մէջ զարթել է զու. 1879
թուից:

ԴԱՆՈՒՄՈՒՅ. (Վեդիքաւար). — Պա-
տուական «Նոր-Կար»-ի ընթերցողնե-
րին յայտնի է, որ բաղուարնայի Գե-
որգ աղա Կարյանցի 500 ռուբլի ու-
ղեղած էր Եջմիածին Միապի անդու
Գեր. Սրբապետ Թաղեա արքեպիսկո-
պոսին, որպէս զի այդ գումարով Ե-
րասխից ջուր հանուի Թոր-Վիրապի միա-

բանութեան և նրա ուխտաւորների և
երթեկեղեցիների միութեամբ համար:
Գեր. Թաղեա Սրբապետը մարտի 18-ին
գալով Թոր-Վիրապ, անձամբ անձին զը-
նայց Երասխ և յարմարաւոր տեղ ընտ-
րեց ջուր հանելու համար: Նորին Սրբ-
ապետութեան հետ կային Գառնիբասա-
րի Արթ. զործակալ հայրը, Գառնի թէկ
Նեղիպարանը, արքեպիսկոպոսի վար-
պետ Սարգսյան, տեղիս Արթ. վանա-
հայրը և մի քանի ուրիշ անձեր: Սրբա-
պետ հայրը բարեհաճեց հողաբաժնութիւն
կարգել, որպէս զի այդ ջուրը հանելու
զործը շուտով աւաջ գնայ: Հողաբա-
ձանքն են՝ տեղիս Արթ. վանահայր
Գրիգոր Ժ. վարդապետ Տէր Ստեփանոս-
տեանը, Արթ. զործակալ Վարդան քահա-
նայ Վարդանեանը, Գառնի թէկ Նեղիպա-
րեանը ևս: Մարդիկանցին հետեւելով,
ս. Կոստանուցի հնադարեան տաճարի և
նրա սենեակների քաղաքիս աստիճ
կաններն:

Բաղուի նախահանգներում, ալ Աղա-
մանի հողի վրայ բացուել է մի նոր
նաւթային հոր, որ օր ու գիշերուց ըն-
թաղում 100,000 պոնդի աւելի նաւթ
է արտահանում: Քննուելու, անդ չլինե-
լու պատճառով, «Կա. 3-ի» ասելով, նա-
թի պուրը 1 կոպէկով են վաճառում:

ՆՈՐ-ՆԱԽԱՆԻՅԱՆՈՒՅ.—Շուտով սպա-
սում ենք մեր վիճակային աւաջնորդ
Կերաստան Սրբապետ Հայր Սաղիսեան-
ցի դատաւանդ: Ինչպէս լուծու ենք, Նո-
րին Սրբապետութիւնը մեր քաղաքում մը-
նալու է ամիսներով՝ մի քանի կարեւոր
սղարկել և վաճառել խեղդիկներ պար-
գելու և վճարել համար: Յուսանք, որ
պիտիւնքերը կը լինի Գեր. Հօր այցե-
ութիւնը:

—Հասարակութիւնը մտադիր է մեր

նախկին քաղաքացիու ալ. Սաղի իկեա-
նին ճաշ տալու՝ որպէս նրա ութ ամիս
զործունէութեան շնորհակալիք:

—Ի՞նչ գետը բացուեցաւ, նաւագնա-
ցութիւնը շուտով կ'սկսուի:

Այս տարի գետի ջուրը առատ պէտք
է լինի՝ ձիւների պատճառով: Չուկի ա-
ռատութիւն է, սակայն թանկութիւն
է, որովհետեւ անընդհատ արտահանում
են դէպի հիւսիս՝ Ռուսիայի խորքերը:
Հացահատիկները զործը վատ է:
Ամբարները տքնում են և անսիրտ ու
անխիղճ կոնտրաբանները «ճղմուն» են
սպեկուլիանտս հայերին, որոնք ամեն օր
«վաճ-վաճ» են կանչում:

Լաւ չէր արդեք, եթէ իրենց դու-
մարները—տանական հողարները միա-
սին գտնարէին և մի գործարան և գործա-
տուն բաց անէին ընկերակցութեամբ:

—Ամեն տեղ Վարդանայ տօնը կատա-
րում են, ինչպէս լրագրներում կարդում
ենք, միայն մեզանում է, որ անհույս է
անցնում ազգային-եկեղեցական այդ մեծ
տօնը:

Լեւոնորանի գաւառի Բէլիստովար
գիւղում փետրվարի 28-ին բռնել էին
մի պարսկապատակ մարդ, որ միղա-
ղըրում էր գողութեան, աւաղակու-
թեան և մարդասպանութեան համար:
Ցանցադրոն յանձնեցին Սրբաբիլի նա-
հանդի (Պարսկաստան) նախագահայտին,
որը հարց ու փորձից յետոյ նրան գը-
լատել տուեց:

ԱՌԱՅՈՒՄՈՒՅ.—Տեղումը հրատարա-
կողով մի թերթի մէջ տպուած է Ախալ-
ցխայից Կապան ստորագրութեամբ մի
յօդուած, որի մէջից այլոց, ասում է
որ, իրեր թէ տեղիս ուսումնարաննե-
րի հողաբաժնուների ընտրութիւնն և-
գած է անխանս կերպով: Պարոնի յօ-
դուածում յիշուած է անխանսութեան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԶԱԼԳԵԾ *)

(Սրբեկան ասանդութիւն)

(Չառնդիմնող)
(Վերջ)

V

Տիրեց Աղալեւը միայնակ տանը նըս-
տած և նա վնասեց դուռը գալ աշտարա-
կից ու տեսնել թէ ինչ է անում իւր
անտակինն այստեղ՝ հովիտում: Նա սկսեց
ծածուկ մտապահեալ անդուլտ գործել.
երկար շատ երկար, մի ամբողջ տարի
գործում էր, վերջապէս գործեց...

Մի անգամ երբ ամուսինը տանը չէր,
երբ նա, ինչպէս ինքն էր ասում, «գնա-
ցել էր որսի», Աղալեւը սանդուխտի
մի ծայրը ամրացրեց պատահականից, մի-
այլ ծայրը ձգեց և այդ սարկի ոտակի
նման բարակ անդուլտով համարձակ
ցած կկաւ գետին: Յետոյ, այնտեղ, որ-
տեղ գետը բարակ էր և յատակը քար,
անպաւ իւրեղեքը ուղղուի:

Աղալեւը գողնալով դնաց գլխերով և
այդտեղ տեսաւ Բուրումիլին իւր խկա-
կան կերպարանքով: Շատ սարսափելի և
դարձումը բերող տեսարաններ անցան
նրա աչքի առաջից... Աղալեւը տեսաւ,
թէ ինչպէս Բուրումիլին զինուորները մի-
ծերութիւնից խորտակուած մարդու մա-
հա չափ տանջում էին, կամենալով իմա-
նայ նրա պահած դանձրի տեղը: Նա
տեսաւ, թէ ինչպէս զինուորները, նրա
հրամանով ամբողջ խումբը քառւ էին
տորոնքներէս լաւանքը: Մի քանի մարդ-
կանց գլուխ կտրեցին և գետին վրայ
գետի նման արեւը վաղում էր: Չինու-
որները կատարի գործեր էին կատարում,
բայց Բուրումիլին իւր կատարութեամբ
նրանցից դերազանցում էր: Որտեղից որ
իւր աւաղակային խմբով մանւում էր
նա, այնտեղ ծաղիկը չէր ծաղկում, խո-
տը չէր բուսում, թռչունները լուծ

էին, միայն ամենայն տեղ լուծում էր
սուղ ու անքոյց...

Աղալեւը ամբողջ օրը ման էր գալիս
հովիտում գլխով գիւղի և գետին ամեն
մարդ բարի, զիտո էր և սիրտը արիւ-
նով էր քամում: Ոչ մի տեղ ոչ մի ու-
րախ, կայտառ. երես չտեսաւ, ոչ մի տեղ
ոչ երգ չեց նա, ոչ ծիծաղ, ոչ երկխա-
յի ուրախական աղաղակ...

Այն երկուց Աղալեւը դժգոհ, ինչ-
պէս լեռները դաղաթիւն վալորդ ձիւնը,
դառնում էր տուն:

«Մտաւնաւ աւաղակ է եղել... իսկ ես
մինչև այժմ չլիտելի... հաւատում էի
նրան», չնչում էին նրա գոհնաւ չըլ-
թուցները: «Ես կը մոռնուի... կտա-
նեմ ինձ...» Սարսափած և յուսահատ,
լայն բացած, պղտորուած աչքերով
նայում էր նա իւր չուրջը և զողոզա-
լով սեղմում էր ձեռքում իւր փոքր
փայլուն դաշոյնը... «Բո մահը ոչ որի
չի օգնիլ», ասում էր նրան խիղճը:
«Ոչ որի թեթեւութիւն չի տալ քո
մահը...»

—Ո՛հ, թշուառ եմ... «Գողնեց Աղա-
լեւը այրող ցաւի աղեղնութեան տակ
և նրա հրաշալի ոսկեխալ մարդը որ-
բուելով թափուեցան ձիւնի նման սպի-
տակ ունիւրի վրայ: «Ե՛մ խօսքս անդօր
է, անդօր է և իմ ձեռքս... Գաղանը չի
հասկանալ ինձ և չի խաղաղուել...
ինչ անեմ... Ո՛հ, թշուառ եմ, թը-
շուառ...»

Նա ձեռքերով ծածկեց երեսը և գառ-
նաղին լայ էր լինում: Յերկուայ տե-
սած պատկերները կանգնած էին նրա
առաջ:

—«Ե՛րբ անեմ», չնչում էր նա:

Ոչ նրա վրայ կոտորող կարգաւորին,
ոչ վարդի թիւրը խելջանող արագըն-
թաց բամբակ, ոչ կատաղի Իւրդուի
ալիքները պատասխան չէին տալիս նը-
րան...

Աղալեւը մտաքննեց անդուլտով
նորից աշտարակը բարձրացաւ:

VI

Միշտ: Կատարադոն մութը ծածկեց
հովիտը: Լեռների գագաթները գե-
լուսաւորում էին, բայց նրանք էլ սկը-
սեցին աղօս կերպարանք ստանալ և
վերջապէս հանգան... Խաւարը պատեց
աշխարհը:

Իշխարը մեայլ և մերկալի էր: Քամին
կատարութեամբ անցնում էր հովիտի
միջով՝ փչոցող, ներս էր բռնում
ձիւքները և ոչոտակի արձագանգ էր
հանում լեռների քարեայ կործքերում:
Իւրդուի կատարում էր, գոտում էր և
սպիտակ փրփուրը ծխում էր ժայռա-
տիւրիւն:

Երկրորդ նոյնպէս մութն էր և մեայլ.
ինչպէս երկրի վրայ. այն գիշերը ոչ
լուսին և ոչ աստղեր էին երևում: Ա-
հարկաւ ամպերը արևմտեց առաջ էին
գալիս:

Աշտարակի վրայի կոշտիւ-զանդակը
բամուց չարժում էր և խցակի, տխուր,
կարծես ննջեցալի համար զօրանջում
էր...

Բուրումիլին այս անգամ ուշացաւ:
Բամբակով իւր զինուորներին, նա
միայնակ, ինչպէս միշտ, ոտը գրեց չար-
ժական կամուրջի վրայ: Վառնուրը էր
դնալը. քամին կտրատում և օրօրում էր
կտաւ: Թեթեւ կտրուրջը, Բուրումիլին
կանգ առաւ, չլիքները և մեր նայեցաւ:
Ժայռի վրայ ցցուած աշտարակի ծանր,
մեայլ պատկերը հաղիւ հաղ ջոխում
էր մութ երկրի վրայ: Կոտորուած,
ինչպէս միշտ, ստանաւում էր լայն:
Այնտեղ, ինչպէս միշտ, իւր լուսատու
աջ ձեռքը պատահանի վրայ դրած՝
կանգնած էր Աղալեւը: Աւելի ևս աւելի
զօրացող գիշերային խաւարի մէջ միայն
այդ միակ կատարադոն լայն էր լուսա-
ւորում Բուրումիլին ճանապարհը:

Նա դնաց... ցածում, նրա ոտների
տակ, խոր անդունդում գոռում, կատա-
րում էր Իւրդուի: Բամբակ ուժգին չար-
ժում էր կտաւ: Կամուրջը: Փայտա-

կեց կայծակ և փոփոխային լուսով լու-
սաւորեց չրջակայքը: Եւ այդ զողոզնուն
լուսով մի վայելեան, ինչպէս ահագին
պնծօրում մէջ, հովիտի խորքում երևա-
ցին գլխեր և սարկերի փնջերն սկին
տուղ անտառները, և խաւարի մէջ
կարգող լեռների բարձր գագաթներն և
ուր, կատարի ամպերը, որոնք ծանր,
աղիւ կերպով կտաւում ցածր կան
էին ընկել գետին վրայ: Մի անգամ թաթ-
և նորից բոլորը խորատուեց անկե-
ծանիկ խաւարի մէջ...

Սարսափելի ճալթոցով արարուեց
ամպը և հեռուն երկնքնորդ զօրգոռում
էր լեռների մէջ և դեռ. էլի երկար նրա
արձագանդները լուծում էին անձանքերի
և փայտերի մէջ, կարծես այնտեղ ինչ-որ
խուլ, զայրացած մեռնում լինէր...

Բուրումիլին արդէն հասել էր կամուր-
ջի մէջ տեղը և յանկարծ արձանացած
կանգ առաւ փրփրալեղ անդունդի վը-
րայ...

Աղալեւի լուսատու աջ ձեռքը միթե-
նեց, խաւարեց... կապող չողը կորաւ
լուսատուով: Լայն, որ այնքան երկար
լուսատուում էր Բուրումիլին և որ շատ
անգամ աղաղակ էր նրան վառնդից,
այժմ չըպայտ: Թողնելով նրան խաւարի
մէջ...

—«Աղալեւ», խոսքոտ, խեղդող

ձայնով կանչեց Բուրումիլին:

Նրան թուաց, որ լուսատուում տե-
սաւ ոչ թէ իւր հեղ հանդարտ Աղա-
լեւին, այլ Աստուծոյ սարսափելի հրե-
տակին, որը ցած էր եկել երկիր՝ պառ-
ժելու նրան իւր գործած մեծ մեղքերի
համար: Յնուեց Բուրումիլին, չարժուեց,
որպէս կայծակահար: Էլի մի անդողջ
քայլ, էլի քամաւ մի յանկարծակի ուժգ-
նութիւն՝ և Բուրումիլին զտրուեց կամուր-
ջից... Իւրդուի տաւը, որտաւից ա-
լիքները նոյն վայրկեանի կաւ առին
նրան, պատեցին և սուր քարերի վրայ
փչելով ցած տարան...

Առաջուայ տէն քամին չառաւում էր,

առաւուսայ պէս գոռում էր Իւրդուի, երկինքը մութն էր և սարսափելի ամպերը
անցնում էին խաւարային երկրի վը-
րայով: Բարձր աշտարակը առաջուայ
նման մուսլ ու սառը կերպով ցցուած
էր ժայռի վրայ: Փամուց չարժուող կո-
նակ-զանդակը թխուր զողոզնում էր...
Կոտորուած մօտ, արձակ մարդերով
որոնք թեթեւ չարժում էին քանուց,
կանգնած էր դժգոհ Աղալեւը իւր սպի-
տակ հագուստով: Ձեռքերը կրծքին խա-
չած և լուսամուտի պատահական յե-
նած, նա մտախոհ նայում էր իւր ա-
ռաջ փոռող աշխարհին, որը տակաւին
ընկերում և իւր խաւարի մէջ: Նրա չըր-
թուցները սեղմուած էին, նրա ստա-
նուած երեսը լուրջ էր և խիստ հայեաց-
քը վնասողականութեան էր արտայայ-
տում... իսկ աջ ձեռքը նորից սկսել էր
աղօտ կատարադոն լայն արձակել...

Նախընթաց դարձուրանքներից տան-
ջուած Աղալեւը քնեց միայն առաւու-
սեան մօտ, աւելի ճիշդը սառը պա-
տին յնուած ննջեց, հենց այնտեղ պա-
տահանի մէջ:

Նրալում նրան երեքցաւ մի սպիտա-
կաներ ծերունի, որը և ստաց:

«Աղալեւ, սիրելի ժողովրդին, եղիր
զիտո դէպի նա և հաւատարմութեան լու-
սով լուսաւորիր նրան»:

Եւ Աղալեւը կատարեց ծերունու
պատուելը:

Նա սիրում էր ժողովրդին, միշտ դը-
թոտ էր դէպի նա և լուսաւորեց նը-
րան ճանապարհեան լուսով:

Ասում են, որ նրա ժամանակ մար-
դիկ

Типографія конторы газеты Кавказъ. Гол. пр., д. Читахова.